

Michel Szulc-Krzyzanowski

ELKE
SEQUENTIE
is een
NIEUWE VRAAG

De Nederlandse fotograaf Michel Szulc-Krzyzanowski (65) maakte in de jaren zeventig naam met zijn ‘sequenties’: reeksen opeenvolgende zwart-wit foto’s. Hij woont en werkt momenteel in Mexico. Een online interview met de fotograaf over zijn vroege werk, dat voor het eerst in jaren weer te koop is in Nederland.

“Ik leef in het hier en nu en fotografeer wat me nu in de ban heeft.”

Waarom ben je gaan fotograferen? En waarom koos je voor sequenties?

“Ik kom uit een gezin waarvan vooral mijn vader door zijn ervaringen als geallieerde tankcommandant in de Tweede Wereldoorlog ernstig was getraumatiseerd. Mijn ouders konden ons daardoor geen warm nest aanbieden. Wij werden als kinderen emotioneel aan ons lot overgelaten. Met alle gevolgen van dien. Rond m’n twintigste was ik al gepassioneerd aan het fotograferen. Fotografie was voor mij een houvast, een reddingsboei en een groot plezier. Je kunt zeggen dat ik de gevolgen van mijn problematische opvoeding heb gesublimeerd in fotografie. Het was voor mij een middel om een completer mens te worden. De sequenties weerspiegelen dat.

Het zijn eigenlijk existentiële vragen met fotografische antwoorden vol universele symboliek: waar sta ik? Wie ben ik? Hoe verhoud ik me tot de werkelijkheid? Wat is voor mij feitelijk die werkelijkheid? Elke sequentie geeft antwoord op een vraag. En ik besepte dat ik dezelfde vraag niet twee keer kon stellen. Dan zou het geen therapeutisch proces meer zijn. Elk antwoord moest leiden tot een nieuwe vraag, zodat mijn persoonlijke groei- en ontwikkelingsproces bleef floreren. Toen ik van 1971 tot 1985 mijn sequenties maakte, was ik me er niet bewust van dat ze samen één bouwwerk vormden. Dat kwam pas later. Ik zocht antwoorden op vragen en was niet bezig de eventuele kunsthistorische waarde van mijn werk. In 1985 ben ik ermee gestopt, omdat ik de antwoorden op al mijn vragen had gevonden.”

SEQUENTIE KOPEN?

Voor het eerst sinds jaren is een beperkt aanbod van de sequenties van Michel Szulc-Krzyzanowski in Nederland te koop, bij Galerie Pennings in Eindhoven. De prijzen variëren van € 8.000,- tot € 17.500,- Via de zogeheten KunstKoop-regeling kan het aankoopbedrag worden voldaan in maandelijkse termijnen. Geïnteresseerden kunnen een afspraak maken met Petra Cardinaal of Irma van Bommel van Galerie Pennings voor bezichtiging. Galerie Pennings is gevestigd aan de Geldropseweg 61B in Eindhoven. Tel. 040-2930270, website: www.galeriepennings.nl

STAGE

Een stage volgen bij Michel Szulc-Krzyzanowski? Dat kan! De fotograaf leeft en werkt momenteel in Mexico en biedt fotografie-studenten en andere geïnteresseerden de mogelijkheid om onder zijn leiding een twee weken durende stage te volgen voor een specifieke vorm van fotografie: portretten, landschap, conceptuele fotografie of sociale reportage. Interesse? Stuur dan een mailtje naar: info@szulc.info.

Wat is eigenlijk een sequentie en hoe 'werkt' een fotografische sequentie?

"Een sequentie is een serie van foto's naast elkaar geplaatst die samen een visueel fenomeen laten zien. Fotografie is beeldtaal. Als fotograaf communiceer je met je publiek in beeldtaal en mijn uitgangspunt was dat de kijker een sequentie moest kunnen begrijpen. Dat de beeldtaal de boodschap van de sequentie aan een zo groot mogelijk publiek wist duidelijk te maken. Ik heb sequenties gemaakt die ik nooit heb afgedrukt, omdat ze niet door een kijker konden worden begrepen. Ik maakte mijn sequenties voor mijn eigen groeiproces, maar dat proces kon alleen zin hebben als ik het met zoveel mogelijk mensen deelde. Mijn opvatting is dat het leven zin heeft door voor anderen van betekenis te zijn."

Is er verschil tussen een serie en een sequentie?

"Bij een serie is elke foto niet altijd even belangrijk, bij een sequentie kan geen foto gemist worden, zoals er ook geen foto teveel kan zijn. Bij een serie kunnen de foto's losgekoppeld worden van locatie en tijdstip, terwijl een sequentie een verslag is van een visuele ervaring op één plaats in één tijdsbestek. Series bestaan uit een aantal foto's bij elkaar, sequenties uit individuele foto's. Samen vormen die individuele foto's echter een nieuw compleet beeld. Series kunnen ook met enige vrijheid vormgegeven worden, terwijl het bij sequenties voorwaarde is dat elke foto van gelijke omvang is en alle foto's met gelijke tussenruimtes op één lijn horizontaal naast elkaar staan. Karakteristiek van sequenties is dat bij de kijker een beeld ontstaat tussen de foto's. Dat is een beeld geïnitieerd door suggestie. Bijvoorbeeld: je ziet een vuist boven het strand en een steen die daar ligt. In de tweede foto is de vuist op het zand en de steen in de lucht. Tussen deze twee foto's is een verhaal. Elke kijker begrijpt dat de vuist ferm is neergedaald op het strand en dat ogenschijnlijk daardoor de steen omhoog gebracht is. De meeste inhoud van deze sequentie zit dus niet in de twee getoonde foto's maar in het voorstellingsvermogen wat ze bij de kijker opwekken. Het mooie daarvan is dat de kijker in hoge mate participeert in deze fotografie en er

actief aan deelneemt. Het is niet passief een foto bekijken en deze mooi of lelijk vinden, nee het brengt de fantasie op gang."

Hoe kwam je aan een idee voor een sequentie en hoe ging je aan de slag?

"De ideeën ontstonden impulsief, op het moment zelf. Staande met een camera in de woestijn of op het strand. Vooraf had ik geen besef wat ik wilde doen. Ik had twee Nikon FE's en gebruikte meestal een 20mm lens. Ik werkte op Ilford Pan F film die door Ilford beschikbaar werd gesteld. Vaak gebruikte ik een roodfilter, een draadontspanner met een bol onder mijn voet, een hoekzoeker en een statief. Na elke sessie deed ik in een multomap exact verslag van de sequenties die ik had gemaakt. Door er kleine tekeningen van te maken, data te noteren, etc. Deze aantekeningen zijn nu in de collectie van de Universiteit Leiden te vinden. Ook tekende ik vaak met een stok in het zand de sequentie die ik had gemaakt om goed te beseffen hoe deze er uit zou zien. Bij bepaalde ideeën schoot ik een aantal films vol van hetzelfde visuele fenomeen. Om later de meest ideale foto te kunnen selecteren."

Je bent gestopt met je sequenties en heel andere dingen gaan doen...

"Daar ben ik het niet mee eens! Er zit een onderliggende lijn in mijn werk. Het gaat mij er altijd om de visuele werkelijkheid op een nieuwe, verrassende wijze te laten zien. De werkelijkheid zoals wij die als mensen met elkaar delen. Elk onderdeel van mijn fotografie gaat daarover. Dat ik ben gestopt met de sequenties, komt omdat ik niet in herhaling wilde vervallen en een epigoon en imitator van mezelf worden. Ik wilde niet voortborduren op mijn succes. Dat was een moeilijke beslissing, ook zakelijk. Maar het was de enige manier om verder te kunnen komen en nieuwe vormen van fotografie te ontdekken waarop nieuwe antwoorden waren te vinden."

Na je sequenties heb je je gericht op onder meer sociale fotografie.

"Ik deed al conceptuele sociale fotoprojecten voordat ik sequenties ging maken! Het

eerste was over demente bejaarden in een Verzorgingshuis in Den Bosch in 1969. Uiteraard is er wisselwerking. Wanneer je bijvoorbeeld mijn fotoproject "The most beautiful people in the world" bekijkt, dan ontdek je dat de manier waarop ik de mensen laat zien beïnvloedt is door mijn sequenties."

Bijna dertig jaar nadat je bent gestopt met je sequenties spelen ze nog steeds een rol in het collectieve fotogeheugen. Zie ook de actie van Galerie Pennings. Wat zegt dat je?

"Het verbaast me. Er zijn nu verschillende fotografieopleidingen wereldwijd die de studenten in mijn sequenties onderwijzen. Wekelijks krijg ik e-mails van mensen die door de sequenties zijn getroffen en een van de boeken ervan willen kopen. De sequenties zijn opgenomen in de collecties van veel belangrijke musea. Dat verwondert me. Het is een fijn gevoel, maar nooit is het succes van de sequenties voor mij een reden geweest om niet onstuimig en enthousiast door te gaan op andere paden. Wat me vooral ook blij maakt is dat Galerie Pennings het nu voor mensen in Nederland mogelijk maakt om in het bezit van een sequentie te komen. Voor een luttel bedrag per maand dankzij de KunstKoop-regeling."

Je hebt erg veel bereikt in uw vak of missie. Wat drijft je tegenwoordig en wat kunnen we nog van je verwachten?

"Ik denk niet in termen van 'veel bereikt hebben'. Ik doe gewoon m'n werk zo goed mogelijk. De rest is niet zo relevant. In mijn leven ben ik volledig op het heden gefocust. Wat in het verleden is gebeurd, is wat het is... Ik ben nu bezig met een fotoproject over de Europese Unie. Maar het is moeilijk geworden om financiering te vinden. Aan de ene kant komt dit omdat er gewoonweg geen geld is. Maar de andere kant is ernstiger: de personen die bij de fondsen werken willen hun eigen ideeën realiseren. Ze willen niet meer faciliteren maar zèlf de kunstenaar spelen."

Welke sequenties vind je, terugkijkend, het meest geslaagd?

"Ik kijk nooit terug naar werk dat achter me ligt. Ik kijk altijd vooruit en bereid me voor op het werk dat ik nog ga maken. De sequenties zijn wat ze zijn: een onderdeel van een inmiddels zeer omvangrijk oeuvre. Voor mij is het historie. Ik leef in het hier en nu en fotografeer wat me nu in de ban heeft."